

กรมบังคับคดี
กระทรวงยุติธรรม

คู่มือ สัญญาสำหรับ ผู้ประกอบการ

[http : www.facebook.com](http://www.facebook.com/กรมบังคับคดี_กระทรวงยุติธรรม)
กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

สารบัญ

หน้า

● ความหมายของสัญญา (สัญญาคืออะไร?)	3
● องค์ประกอบของสัญญา (ทำสัญญาต้องคำนึงถึงอะไรบ้าง?)	5
● คู่สัญญา (ความสามารถของคู่สัญญา)	6
● วัตถุประสงค์ของสัญญา (เป้าหมายของการทำสัญญา)	14
● การตกลงวัตถุประสงค์ของสัญญา ให้แตกต่างจากที่กฎหมายกำหนด	19
● การแสดงเจตนาเข้าทำสัญญา	21
● วิธีการทำสัญญา (แบบของสัญญา)	28
● การทำสัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ	33
● ความไม่สมบูรณ์ของสัญญา (สัญญาไม่สมบูรณ์คืออะไร? มีผลอย่างไร?)	35
● การเลิกสัญญา	40
● ผลแห่งการเลิกสัญญา (เมื่อเลิกสัญญาจะเป็นอย่างไร)	45

สัญญาสำหรับผู้ประกอบการ

ความหมายของสัญญา

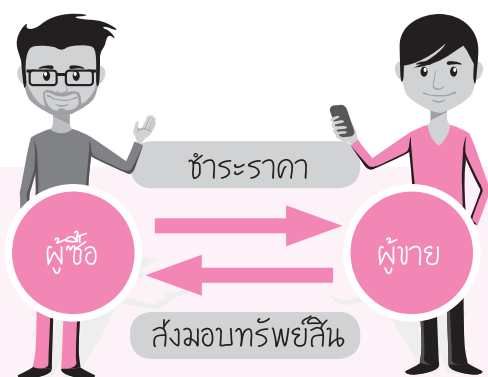
(สัญญาคืออะไร)

สัญญา หมายถึง ข้อตกลงระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย หรือหลายฝ่าย ที่ยอมเข้ามาผูกพันกันว่าจะกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง และหากฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง อีกฝ่ายก็สามารถใช้สิทธิตามกฎหมายเรียกร้องให้ปฏิบัติตามข้อตกลงได้

4 สัญญาสำหรับผู้ประกอบการ

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้เอง **“สัญญา”** จึงถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการทำธุรกิจ ทั้งนี้เพราะการทำธุรกิจต่างๆ ย่อมขับเคลื่อนไปด้วยการสร้างความผูกพันกับบุคคลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ลูกค้า แหล่งเงินทุน เจ้าของปัจจัยการผลิต ทั้งทางด้านการค้าขายและการให้บริการเพื่อการแสวงหากำไร

ทั้งนี้ ลักษณะสัญญาที่ใช้ในทางธุรกิจส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะสัญญาที่เรียกว่า **“สัญญาต่างตอบแทน”** ซึ่งเป็นสัญญาที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ให้แก่คู่สัญญาทั้ง 2 ฝ่าย ที่จะต้องกระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อต่างตอบแทนกันและกัน หรืออาจเรียกได้ว่าทั้งสองฝ่ายต่างเป็น **“เจ้าหนี้”** และ **“ลูกหนี้”** ซึ่งกันและกัน เช่น ในสัญญาซื้อขาย ผู้ซื้อเป็นลูกหนี้ที่มีหน้าที่ชำระราคาทรัพย์สินที่ซื้อให้แก่ผู้ขายและผู้ขายก็เป็นลูกหนี้ที่มีหน้าที่ส่งมอบทรัพย์สินดังกล่าวให้แก่ผู้ซื้อ เป็นต้น

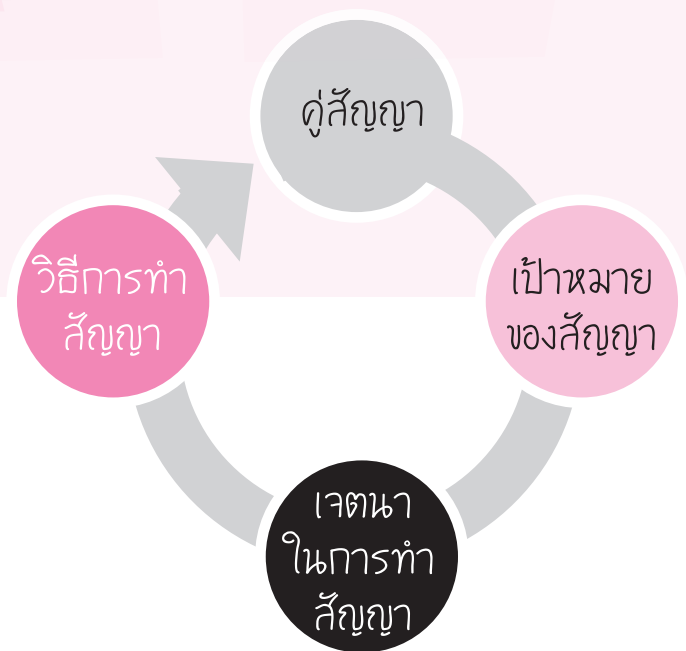
องค์ประกอบของสัญญา

(ทำสัญญาต้องคำนึงถึงอะไรบ้าง?)

ในการตกลงทำสัญญาใดๆ นั้น ผู้ทำสัญญาจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ ที่เป็นสาระสำคัญของสัญญา ดังนี้

1. คู่สัญญา (ความสามารถของคู่สัญญา)
2. เป้าหมายของสัญญา (วัตถุประสงค์ของสัญญา)
3. การแสดงเจตนาในการทำสัญญา
4. วิธีการทำสัญญา (แบบของสัญญา)

องค์ประกอบข้างต้นนี้จะต้องสมบูรณ์ครบถ้วน สัญญาจึงจะสามารถมีผลบังคับใช้กันได้อย่างเต็มที่ ในทางกลับกันหากสัญญานั้นๆ มีความบกพร่องในองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งก็จะเกิดผลเสียต่อสัญญา ซึ่งจะทำให้สัญญาที่ทำขึ้นนั้น **“ไม่สมบูรณ์”** ซึ่งอาจไม่สามารถบังคับใช้กันได้หรืออาจถูกบอกล้งยกเลิกได้ในภายหลัง

คู่สัญญา

(ความสามารถของคู่สัญญา)

คู่สัญญาหรือบุคคลทุกฝ่ายที่เข้ามาตกลงทำสัญญาด้วยกัน โดยคู่สัญญาแต่ละฝ่ายจะเจรจาตกลงกำหนดสิทธิและหน้าที่ที่แต่ละฝ่ายเพื่อที่จะสร้างความผูกพันที่ยอมรับได้ระหว่างกัน

1. ใครจะเป็นคู่สัญญาได้บ้าง

ผู้ที่จะมาเป็นผู้สัญญาจะต้องมีความเป็น **“บุคคล”** กล่าวคือ คู่สัญญาอาจเป็นบุคคล ดังต่อไปนี้

(1) **“บุคคลธรรมดา”** ได้แก่ มนุษย์ทั่วไปที่มีชีวิตจิตใจ ไม่ว่าจะ เป็น ชาย หญิง เด็ก คนชรา ขอเพียงยังมีชีวิตมีสภาพบุคคลอยู่ก็สามารถ มาเป็นผู้สัญญาได้

(2) **“นิติบุคคล”** ได้แก่ บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติสมมติขึ้น ให้เป็นบุคคลอีกประเภทหนึ่งโดยมีสภาพบุคคลเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา ดังนั้น นิติบุคคลจึงมีสิทธิ หน้าที่ และความสามารถได้เช่นเดียวกับบุคคล ธรรมดา เว้นแต่ สิทธิหน้าที่ต่างๆ ซึ่งโดยสภาพแล้วจะพึงมีเป็นการเฉพาะ บุคคลธรรมดาเท่านั้น

ทั้งนี้ นิติบุคคลอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

- นิติบุคคลตามกฎหมายเอกชน คือ นิติบุคคลที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน สมาคม มูลนิธิ รวมถึง บริษัทมหาชนจำกัด ที่กำหนดขึ้นโดยพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 ด้วยเช่นกัน

8 สัญญาสำหรับผู้ประกอบการ

● นิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน คือ นิติบุคคลที่บัญญัติไว้ในกฎหมายเฉพาะอื่นๆ นิติบุคคลเหล่านี้โดยทั่วไปจะมีอำนาจและหน้าที่จัดทำบริการสาธารณะซึ่งเป็นภารกิจของรัฐ นิติบุคคลมหาชนโดยปกติจึงหมายถึงรัฐหรือหน่วยงานทางปกครองหรือองค์การมหาชนที่จัดทำบริการสาธารณะ เช่น จังหวัด กระทรวง ทบวง กรม องค์การมหาชน เป็นต้น

เช่น “บริษัท A” ขายสินค้าให้กับ “นาย กู้ไก่” กรณีเช่นนี้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเป็น “นิติบุคคล” และอีกฝ่ายหนึ่งเป็น “บุคคลธรรมดา”

หรือ “บริษัท C” ให้ “บริษัท D” เช่าที่ดินเพื่อสร้างอาคารพาณิชย์ กรณีเช่นนี้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต่างเป็น “นิติบุคคล”

คู่สัญญา

- บุคคลธรรมดา
- นิติบุคคล

2. ข้อควรระวังในเรื่องคู่สัญญา

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า คู่สัญญานั้นอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ แต่ข้อระวังบางประการในเรื่องคู่สัญญา ดังนี้

(1) “บุคคลธรรมดา” จะต้องมีความสามารถในการใช้สิทธิ เข้าทำสัญญา

กรณีคู่สัญญาเป็นบุคคลธรรมดา บุคคลโดยทั่วไปย่อมมีความสามารถในการเข้าทำสัญญาเป็นคู่สัญญาได้โดยปกติ แต่อย่างไรก็ตามในทางกฎหมายบุคคลบางประเภทถูกจำกัดความสามารถในการใช้สิทธิ ซึ่งส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการเข้าทำสัญญา โดยคนกลุ่มนี้เรียกว่า “**บุคคลผู้ไร้ความสามารถ**” อันได้แก่ ผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ และคนวิกลจริต

ดังนั้น การเลือกคู่สัญญาที่เป็นบุคคลธรรมดานั้น ข้อพึงระวังที่สำคัญคือ คู่สัญญาจะต้องเป็นคนที่มีความสามารถในการใช้สิทธิตามกฎหมาย ไม่เป็นผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือคนวิกลจริต

ทั้งนี้ หากคู่สัญญาเป็น “**บุคคลผู้ไร้ความสามารถ**” จะส่งผลให้เกิดสัญญาที่ “**ไม่สมบูรณ์**” และมีผลตกเป็น “**โมฆียะ**” ซึ่งอาจจะถูกบอกล้างสัญญาได้ในภายหลัง

เช่น การที่ผู้ประกอบการธุรกิจขายรถยนต์ให้แก่เด็กที่อายุไม่ถึง 20 ปี กรณีเช่นนี้อาจทำให้สัญญาซื้อขายรถยนต์นี้อาจถูกบอกล้างได้ในภายหลัง

บุคคลผู้ไร้ความสามารถ

- ผู้เยาว์
- คนไร้ความสามารถ
- คนเสมือนไร้ความสามารถ
- คนวิกลจริต

(2) นิติบุคคล” จะต้องดำเนินการโดยผู้แทนของนิติบุคคล

เนื่องจากนิติบุคคลเป็นบุคคลที่กฎหมายสมมติขึ้น ไม่มีชีวิตร่างกายจึงไม่สามารถที่จะแสดงเจตนาหรือทำการโดยตนเองได้ ความประสงค์ต่างๆ ของนิติบุคคลจะแสดงออกโดยผ่านการดำเนินการของผู้แทนของนิติบุคคล ดังนั้น ผู้แทนของนิติบุคคลจึงเปรียบเสมือนแขนขาของนิติบุคคลนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้เองการที่คู่สัญญาเป็นนิติบุคคลย่อมต้องดำเนินการโดย “ผู้แทนของนิติบุคคล” มีผู้แทนของนิติบุคคลเข้ามาเจรจา ก็จะส่งผลให้สัญญาสร้างความผูกพันกับนิติบุคคล แต่หากบุคคลที่เข้ามานั้น ไม่ใช่ผู้แทนของนิติบุคคล แม้ว่าสัญญาอาจเกิดขึ้นแต่ก็จะ “ไม่ผูกพัน” กับนิติบุคคล ซึ่งเท่ากับว่านิติบุคคลไม่ได้เข้ามาเป็นคู่สัญญาและไม่สามารถอ้างสิทธิตามกฎหมายบังคับกับนิติบุคคลนั้นได้

เช่น นายก๊วกโกต้องการทำสัญญาเช่าอาคารจากบริษัท B แต่หากนายก๊วกโกไม่ได้ทำสัญญากับผู้ที่ เป็น “ผู้แทนของบริษัท B” สัญญาเช่าที่เกิดขึ้น แต่ก็ถือว่าเป็นสัญญาที่ไม่ได้ทำกับบริษัท B จึงไม่สามารถเรียกร้องให้บริษัท B ส่งมอบอาคารตามสัญญาเช่าได้

(3) นิติบุคคลจะต้องดำเนินการภายใต้กรอบวัตถุประสงค์

กรณีคู่สัญญาเป็นนิติบุคคล นอกจากนิติบุคคลจะต้องดำเนินการโดยผู้แทนของนิติบุคคลแล้ว นิติบุคคลนั้นก็ไม่สามารถที่จะดำเนินการได้อย่างอิสระทั่วไปดังเช่นบุคคลธรรมดา หากแต่นิติบุคคลนั้นถูกสร้างไว้เพื่อดำเนินการภายใต้กรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นไว้ในตราสารจัดตั้งนิติบุคคลเท่านั้น

ดังนั้น กิจกรรมต่างๆ ที่นิติบุคคลตกลงผูกพันตามสัญญา ก็จะต้องเป็นกิจกรรมที่อยู่ภายใต้กรอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้นเท่านั้น ทั้งนี้หากมีกิจกรรมหรือความผูกพันใดตามสัญญาที่อยู่นอกเหนือกรอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล สัญญาที่ทำขึ้นมาก็อาจจะไม่มีผลผูกพันนิติบุคคลนั้นๆ ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถเรียกร้องให้นิติบุคคลปฏิบัติตามสัญญา (เรื่องวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลในกรณีเป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนอธิบายไว้ในเล่ม “**ห้างหุ้นส่วน**” ในกรณีเป็นบริษัทจำกัดอธิบายไว้ในเล่ม “**บริษัทจำกัด**”)

เช่น นาย กุ๊กไก่ ต้องการทำสัญญาจ้างบริษัท B ให้ผลิตรถยนต์ แม้ว่านาย กุ๊กไก่ จะทำสัญญากับผู้ที่เป็นผู้แทนของบริษัท B ก็ตาม แต่หาก “**การผลิตรถยนต์**” ไม่ได้อยู่ในกรอบวัตถุประสงค์ของบริษัท B สัญญาจ้างที่ทำขึ้นก็ไม่มีผลผูกพันบริษัท B และไม่สามารถเรียกร้องกับบริษัท B ได้

คู่สัญญาเป็นนิติบุคคล

- ต้องทำโดยผู้แทนของนิติบุคคล
- ต้องอยู่ภายใต้กรอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล

